

İSLÂM TARİHİNDEN YAPRAKLAR (43) : TAHKÎM OLAYI

(...dünden devam)

Aylarca süren Sıffin Savaşında her iki taraf da bir zafar kazanamamış, sonunda taraflar arasında delegeler aracılığıyla yapılan konuşmalarda bir çözüme varmak için birer hakem tayinine karar verilmişti.

Toplantı yeri ve zamanı:

Hakemlerin toplanma zamanı, bir engel olmadığı takdirde belgede belirtildiği üzere 37 yılı Ramazan (657 Şubat) ayı idi. Kimi belgelere göre Irak'la Şam'ın ortasında bulunan bir noktada bulunan Dûmetu'l-Cendel toplantı yeri olarak seçilmişti. Kimi rivayetlere göre de Ezruh'ta toplanmaya karar verilmişti. İki mekânın birbirine yakınlığı sebebiyle bu ihtilâf doğmuş olabilir. □ alife bn □ ayyat'a göre Ezruh Dû-metu'l-Cen-del'e çok yakındır. Tam zamanında kararlaştırılan toplantı yapılmıştır (□ ilâfetu Alî bn Ebu Tâlib, s. 267).

Amr ile Ebû Mûsâ'nın buradaki müzakereleri ve varılan sonuç ile ilgili rivayetler oldukça karışıktır. Genellikle kurnaz bir politikacı olarak bilinen Amr'ın, Ebû Mûsâ'ya hile ile Hz. Alî'yi halifelikten azlettirip Muâviye'yi halife ilân ettiği görüşü yaygındır. Yalnız Sallâbî bu görüşü kesinlikle kabul etmiyor. Çünkü uzun süre valilik ve komutanlık yapmış olan Ebu Musa'nın, öyle gaza gelecek. Kandırılacak biri olmadığını söylemektedir. Olaydan sonra kendisini daha güçlü hisseden Muâviye, Şam'da halifeliğini ilân ederken Amr bn Âs askerleriyle Mısır'a girerek Hz. Alî'nin valisi Muhammed bn Ebû Bekir'i mağlûp edip öldürttü ve bölgenin idaresini yıllar sonra Muâviye'nin valisi sıfatıyla yeniden ele aldı (38/658); ölümüne kadar da bu görevde kaldı.

Hz. Alî'yi, Muâviye'yi ve Amr'ı öldürmek üzere harekete geçen üç Hâricî'den Zâzeveyh, suikast günü Amr'ın rahatsızlığı sebebiyle sabah namazını kıldırarak görevlendirdiği Hârice bn Huzâfe'yi Amr zannederek hançerledi. Amr bn Âs bu hadiseden üç yıl sonra, Mısır'da bir ramazan bayramı günü doksan yaşını aşmış olduğu halde öldü ve oğlu Abdullah tarafından defnedildi. Araplar'ın meşhur dört dâhisinden biri kabul edilen Amr bn Âs zeki, son derece cesur, iyi bir hatip ve şair, kabiliyetli bir yöneticiydi. Bazı beyitleri Arap edebiyatında örnek (şâhid) olarak kullanılan güzel şiirler de söylemiştir (Bk. Fuat Sezgin, II, 284; İslâm Ansiklopedisi).

(devamı yarın..)